

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 - 2534) ต่อเนื่องมาถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ทำให้โครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศไทยปัจจุบันเข้าสู่การผลิตภาคอุตสาหกรรมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 - 2534) แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 ต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ 8 ได้ระบุประเด็นสำคัญในการพัฒนาเมืองไว้อย่างชัดเจน ภายใต้กรอบนโยบายหลักที่จะกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนากระบวนการกระจายความเจริญในส่วนภูมิภาค ให้เป็นฐานเศรษฐกิจและสังคมในแต่ละภาค เพื่อให้สามารถรองรับการกระจายกิจกรรมด้านต่าง ๆ จากกรุงเทพฯ และปริมณฑลได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านอุตสาหกรรม การค้าและบริการ ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการให้บริการพื้นฐานและบริการสังคม ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาคกลางตอนบนจึงถูกกำหนดให้เป็นพื้นที่เป้าหมายหนึ่งของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 เพื่อรองรับการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล และเพื่อเป็นจุดเชื่อมโยงการพัฒนากับพื้นที่ชายฝั่งตะวันออก โดยกำหนดให้สระบุรีเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญ ในการกระจายการพัฒนาเมือง และบริการพื้นฐานไปสู่เมืองบริวารโดยรอบอย่างเป็นระบบ

จังหวัดสระบุรี มีระบบโครงข่ายการคมนาคมขนส่งทั้งทางรถยนต์ และทางรถไฟเชื่อมโยงไปสู่ภูมิภาคต่าง ๆ โดยสะดวก เนื่องจากเป็นชุมทางที่สำคัญในการขนส่ง นอกจากนี้ จังหวัดสระบุรียังมีบทบาทสำคัญเป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญของภาคกลางตอนบน และมีความสำคัญในแง่ของศูนย์กลางให้บริการ ในทุก ๆ ด้านของจังหวัด จังหวัดสระบุรีมีชุมชนเมืองที่สำคัญ 4 แห่ง เป็นศูนย์กลางชุมชนของจังหวัด ได้แก่ เทศบาลเมืองสระบุรี เทศบาลตำบลแก่งคอย เทศบาลตำบลหนองแค และเทศบาลตำบลพระพุทธบาท ทั้ง 4 ชุมชนทำหน้าที่ให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่อยู่พื้นที่โดยรอบ และสามารถรองรับการกระจายกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจของจังหวัดได้ โดยเฉพาะ ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย ซึ่งจัดอยู่ในศูนย์กลางลำดับที่ 2 รองจากชุมชนเมืองสระบุรี โดยมีบทบาทเป็นชุมชนศูนย์กลางอุตสาหกรรม การคมนาคมขนส่งและการบริการ เนื่องจากเป็นจุดเชื่อมโยงไปสู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จึงมีผลกระทบต่อการทำงานที่แบ่งเบาภาระและสนับสนุนเมืองศูนย์กลางความเจริญ คือชุมชนเมืองสระบุรีด้วย

ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอยเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งทางรถไฟ โดยมีชุมทางแก่งคอย เชื่อมโยงการคมนาคมติดต่อกับภูมิภาคต่าง ๆ ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก ซึ่งนอกจากมีบทบาทในการขนส่งผู้โดยสารแล้ว ยังใช้ในการขนส่งสินค้าวัตถุดิบไปยังภูมิภาคดังกล่าว นอกจากนี้ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอยยังมีทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 2 (ถนนมิตรภาพ) ตัดผ่านชุมชนทางด้านทิศใต้ ส่วนศูนย์กลางชุมชนเมืองตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของแม่น้ำป่าสัก บริเวณด้านทิศเหนือของสถานีรถไฟ โดยมีศูนย์กลางพาณิชยกรรมและที่อยู่อาศัยรวมตัวกันอยู่นานแนวนบริเวณรอบ ๆ ชุมชนซึ่งตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล และกระจุกตัว อยู่ทางด้านตะวันตกของชุมชน และมีแนวโน้มที่จะกระจุกตัวหนาแน่นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากอำเภอแก่งคอยได้ถูกกำหนดให้เป็นนิคมอุตสาหกรรมย่อยตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 7 และต่อเนื่องมาถึงฉบับที่ 8 โดยพัฒนาชุมชนเมืองแก่งคอยให้เป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมซีเมนต์วัสดุก่อสร้าง และอุตสาหกรรมที่กระจายตัวออกจากกรุงเทพฯ และปริมณฑล รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการติดต่อโดยทางรถไฟ เชื่อมโยงกับพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งนโยบายดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย โดยจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมอันเป็นแหล่งจ้างงานของจังหวัดและภาค และจะก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจและประชากรอย่างสูง ในขณะที่พื้นที่มีข้อจำกัดในการขยายตัว คือ เส้นทางรถไฟและแม่น้ำป่าสักดังกล่าว ทำให้การใช้ที่ดินไม่เป็นระเบียบ เกิดการแออัดคับคั่งของการจราจร การให้บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการไม่เพียงพอแก่ความต้องการของชุมชน และสภาพแวดล้อมเมืองเสื่อมโทรม เป็นต้น

จากบทบาทและความสำคัญตลอดจนสภาพปัญหาของชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอยดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาเพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทต่าง ๆ เพื่อรองรับการขยายตัวของชุมชนจากการพัฒนาอุตสาหกรรม เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้คงอยู่ ตลอดจนให้เป็นศูนย์กลางชุมชนของจังหวัดที่มีประสิทธิภาพ ในการทำหน้าที่บริการด้านต่าง ๆ แก่ชุมชนโดยรอบ โดยมีบทบาทสนับสนุนการกระจายความเจริญและการพัฒนาให้กับพื้นที่อื่นๆ ในจังหวัดสระบุรี และภาคกลางตอนบนต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาสภาพทั่วไป ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ สังคมและประชากรของชุมชนเทศบาลชุมชนแก่งคอย

1.2.2 ศึกษาที่ตั้งและการกระจายตัว ของอุตสาหกรรม และแหล่งงาน ย่านพักอาศัยและความพร้อมด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ เพื่อประกอบการวางแผนรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรม

1.2.3 ศึกษาสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันและการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอนาคต ตลอดจนสภาพปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย

1.2.4 เสนอแนะแผนการใช้ที่ดินและโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย ที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ กำหนดขอบเขตพื้นที่ศึกษารอบคลุมพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลแก่งคอย ซึ่งมีพื้นที่ 4.05 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เกี่ยวเนื่องอีก 4 ตำบลด้วยกัน ได้แก่ ต. บ้านป่า พื้นที่ 29 ตร.กม. ต. สองคอน พื้นที่ 36 ตร.กม. ต. ตาลเดี่ยว พื้นที่ 25.64 ตร.กม. และ ต. บ้านธาตุ พื้นที่ 10.20 ตร.กม. รวมพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 104.89 ตร.กม. หรือ 65556.25 ไร่ ของพื้นที่ในอำเภอแก่งคอย จังหวัดสระบุรี

1.4 ขั้นตอนการดำเนินการศึกษา

1.4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการวางแผนการใช้ที่ดินและพื้นที่ศึกษา

1.4.2 เก็บรวบรวมข้อมูลของพื้นที่ศึกษา แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ชนิด คือ

1.4.2.1 ข้อมูลที่มีอยู่แล้ว มี 2 ชนิดคือ

1) ข้อมูลจากหลักฐานเดิม (Primary Sources) หมายถึงข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานที่เป็นต้นกำเนิด ได้แก่ เอกสารราชการต่าง ๆ

2) ข้อมูลจากหลักฐานรอง (Secondary sources) หมายถึงข้อมูลหรือเอกสารหลักฐานที่เขียนบันทึก ลอกมาจากข้อมูลที่เป็นหลักฐานเดิมอีกที เช่น หนังสืออ้างอิง เป็นต้น

1.4.2.2 ข้อมูลสนาม เป็นข้อมูลที่ผู้ทำการศึกษา เก็บรวบรวมจากตัวอย่าง หรือประชากรที่ศึกษา และออกสำรวจภาคสนามบันทึกข้อมูลต่าง ๆ จากการสังเกต

1.4.3 การวิเคราะห์ข้อมูล เมื่อรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว นำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎี และนำมาเสนอในรูปแบบของการบรรยาย ตาราง แผนภูมิ และแผนที่

1.4.4 ศึกษาการขยายตัวของเมือง โดยใช้ภาพถ่ายทางอากาศ และแผนที่การใช้ที่ดินของกรมการผังเมืองมาวิเคราะห์ เพื่อหาแนวทางการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย

1.4.5 สรุปและเสนอแนะแผนการใช้ประโยชน์ที่ดินของชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย

1.5 แหล่งข้อมูล

1.5.1 เอกสาร ได้แก่ เอกสารทางราชการ กฎหมาย วารสาร หนังสือพิมพ์ และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ
เช่น

- 1.5.1.1 ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัย และการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ การเคหะแห่งชาติ
- 1.5.1.2 กรมการผังเมือง กระทรวงมหาดไทย
- 1.5.1.3 ศูนย์เอกสารแห่งประเทศไทย อาคารวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.5.1.4 หอสมุดกลาง สำนักวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.5.1.5 ห้องสมุดคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 1.5.1.6 สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- 1.5.1.7 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- 1.5.1.8 สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี
- 1.5.1.9 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
- 1.5.1.10 องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.11 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.12 สำนักงานที่ดินจังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.13 สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.14 สำนักงานผังเมืองจังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.15 สำนักงานโยธาธิการจังหวัดสระบุรี
- 1.5.1.16 เทศบาลตำบลแก่งคอย

ฯลฯ

1.5.2 ข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม โดยการสังเกตและสอบถาม

1.5.3 แผนที่และภาพถ่ายทางอากาศจากกรมแผนที่ทหาร กระทรวงกลาโหม

1.6 ข้อจำกัดทางการศึกษา

1.6.1 ข้อมูลต่าง ๆ ที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นข้อมูลจากทางราชการ ข้อมูลอาจคลาดเคลื่อนเนื่องมาจากการจัดเก็บที่ขาดประสิทธิภาพ

1.6.2 การจัดเก็บข้อมูลในอดีตเป็นข้อมูลที่ไม่ทันสมัย อาจทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนในข้อมูลได้

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ทราบถึงสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน และการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในอนาคต

1.7.2 ทราบถึงปัญหาและสภาพการพัฒนาของพื้นที่ชุมชนซึ่งเป็นพื้นฐานในการวางแผนการใช้ที่ดิน เพื่อรองรับการขยายตัวจากการพัฒนาของชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย

1.7.3 ทราบถึงศักยภาพของการพัฒนาอุตสาหกรรม ในพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอยและพื้นที่โดยรอบ

1.7.4 เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้วางแผนพัฒนาพื้นที่ชุมชนเทศบาลตำบลแก่งคอย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน